

Lithauen loysir nú frá Sovjetsamveldinum

Lithauen hefur nú savnast um sitt eigna flagg, egnu mynt og eigna forseta. Í lithaúska útvarpinum tjóðardaginn 11. mars varð hendan yvirlysing lúsin: »Lithaúska ríkið, sum varð niðurtraðkað av útlandskari hermegi í 1940, er endurreist«.

Teir 141 limirnir í lithaúsku tinguvinu vóru samlaðir í tinghúsinum henda dag, flestir limir í frælsisrørsluni Sajudis. Fyrsta mál á skránni var síðani samtykt einmælt: navnið á lýðveldinum varð broytt frá Lithaúska Sovjetiska Sosialistiska Lýðveldið til »Lýðveldið Lithauen«.

Mong vandamál

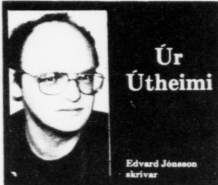
Nú Lithauen hefur tikið loysing, er greitt, at landið stendur frammanfyri ovurstórum búskaparligum og samfelagsligum vandamálum. Tað er eisini púra greitt, at tann stóri meirilutin av borgarunum í tí litla baltiska lýðveldinum vil heldur hava frælsi og svolta enn at vera mettur og undir annara ræði. Tað vekur ans, at ungdomurin á universitetunum hefur víðgjort stóðuna á fundum um alt landið á ein sera realistiskun og hampiligan hátt. Studentaleiðararnir leggja dent á, at leiðin til veruligt búskaparligt frælsi verður ógvuliga torfær, ikki minst nú tá Mikhail Gorbátjov hefur hött við at krevja Lithauen eftir milliárd upphæddum sum endurgjald fyri ilógurnar, sum Sovjetsamveldið hefur gjørt í lýðveldinum.

Hvørgin fær nakað

Hesar höttanir hava gjørt lithaúarar beiskar. Teir spyrja, hvat hevði hent, um teir kravdu sjálvir endurgjald frá Sovjetsamveldinum fyri lithaúarar, sum vóru sendir til Sibiria undir Stalin, ella umroknaðu kostnaðin, Lithauen hefur havt av 50 ára her-seting, til pengar. Tey flestu vóna, at stjórnirnar í Vilnius og Moskva kunnu semjast um at hvørgin fær nakað.

Fyribils leiðari

Tað vakti stóran ans imillum intellektuella ungdomin í Lithauen, tá ið Sajudis

dis-leiðarin, Vytautas Landsbergis, varð valdur landsins forseti. Tey lesandi á universitetunum meta hann bert sum ein fyribils leiðara og tey vilja heldur hava kommunistaleiðaran Algirdas Brazauskas, ið eisini er nógv betur umtóktur millum almenningin. Tað, sum er til hindurs fyri Brazauskas er júst hansara kommunisma í eini tíð, tá henda politiska ideologi hefur fáar góðar. Hóast hann er sannfærdur kommunistur, er hann tann best umtókti av lithaúsku leiðarunum. Í desember seinasta ár loysti hann frá móðurflokkinum í Moskva og tá ið Gorbátjov fór í oðini til Lithauen at »buka hann upp á pláss«, sum tikið varð til í fjölmiðlunum, stóð hann stinnur. Fyri sitt djarga initiativ fekk hann 38 atkvøður móti 95. Fleirtalið vildi skunda undir loysingargongdina og tað fingur teir eisini stuðul til. Seinni varð tann 58 ára gamli musikkprofessarin og leiðarin av Sajudis, Landsbergis, valdur sum nýggjur forseti. Hesin intellektuelli mentamaðurin er komin í ein heilt nýggjan leiklut. Í meira enn 20 ár hefur Landsbergis á sin egna hátt barst imóti vaksadni sovjetisering av landinum við at kunna heiminn við lithaúsk tónaskald og onnur listafólk.

Uttanveltað land

Ungir lithaúarar vilja fáa eitt uttanvelta Lithauen og koyra allar sovjetiskar hermenn burtur av landinum. Teir óttast ikki fyri sovjetiskari innrás í landið, men vóna at verða víðurkendir og tikið upp í Sameindu Tjóðir og aðrar altjóðastovnar. Í fyrsta umfari hava teir tørv á moralskum stuði frá øðrum londum. Teir siga, at vandamálini verða stór, møguliga fíggjarlig blokkada frá grannunum í

eystri, vaksandi kriminalitetur og tómir handlar.

Sovjetsamveldið minkaði við 3.9 mió. menniskjum, tá ið nýggja lýðveldið Lithauen varð stovnað. Svar Gorbátjov til ta ivingarsomu jubileumsgávuna kann verða ein rokning uppá 70 milliárdir krónur. Hetta svarar til upphæddina av ilógum, sum Sovjet hefur gjørt í Lithauen, sigur Gorbátjov. Nýggi leiðarin í Lithauen, Landsbergis, sigur hinvegin, at hann lættliga kann koma við mótkravi uppá umleið somu upphædd fyri skeivleikarnar og skerdur inn-tøkumøguleikarnar, sum miðstýrði planbúskapurin færdi við sær fyri Lithauen. Spurningurin er, hvussu vildi Lithauen havt klárað seg, hevði Stalin ikki »stolið« landið frá tess egna íbúgvum. Svárið er helst tað, at har hevði verið ein blómandi fíggjarbúskapur, tí allar tær neyðugu fortreytirnar eru til staðar, ikki minst tann, at fólkini eru dugnalig og vilja fáa loyvi at standa á egnum beinum.

Endurreising

Landið var eitt av teimum Sovjetlýðveldunum, ið hevði tann hægsta livifótið. Nú verður lagt upp til kalt krigg millum endurreista lýðveldið og restina av Sovjetsamveldinum. Loysingin tyðir neyvan uppá, at Lithauen beinavegin tekur seg burtur úr Sovjetsamveldinum. Í sjálfstøðisvirlýsingini verður ikki sagt, at landið tekur seg burtur úr samveldinum. Ístaðin verður sagt, at tað frælsa lýðveldið, Stalin knústi í 1940, verður endurreist við tess fyrri rættindum og skyldum.

Tá ið valið var hildið í februar til lithaúska tingið, sum enn eitur Ovasta sovjetin, kom hann fyrst av álvara upp í politiska stríðið. Sum leiðarin av loysingarrørsluni var hann útvaldur til at taka upp bardagan móti sovjetiska ræðinum.

Frá 1918 til 1940 var Lithauen ein suverener stat. Síðani blivu bæði Lithauen, Letland og Estland offur fyri loyniavtalu millum Stalin og Hitler. Danmark víðurkendi Lithauen í 1921 og hefur

ongantið sum eitt nú Svøriki víðurkent Lithauen sum part av Sovjetsamveldinum.

Kronologiska gongdin

Gongdin seinasta ár hefur í høvuðsheitum verið henda:

23. august 1989 myndaði uml. ein miljón menniskju eina ketu hond í hond gjøgnum tey trý baltisku lýðveldini.

22. sept. 1989 góðkendi lithaúska tingið eina lóg um fíggjarligt sjálvstýri.

7. des. 1989 tók tingið úr gildi tann leiðandi leiklutin hjá kommunistaflokkinum.

20. des. 1989 loysti lithaúski kommunistaflokkurin frá Moskva.

7. febr. 1990 samtykti tingið, at anneksering av Lithauen í 1940 varð ólógleg.

11. mars. Lithauen loysir frá Sovjetsamveldinum.

Nógv vænta nú eitt útspel frá hinum báðum baltisku lýðveldunum. Men sjálfstøðisstrebanin fer neyvan at enda har

uttan so at Moskva steðgar upploysn samveldisins við hermegi. Næsti aspirantur til sjálfstøðu er Gorgia, har loysing longu er á skránni. Sostatt brakur í øllum Sovjetsamveld-

inum frá Kaukasus í vestri til Pamir-fjöllini í eystri og til Mongolia sunnanfyri og sibirisku fólkaslógini norðanfyri.

etj.

V4-dráttur

nr. 835, tann 17. mars 1990

Tølini: 15 - 93 - 42 - 78 - 40 - 68 - 80 - 7 - 74 - 72 - 51 - 99 - 98 - 16 - 65 - 33.

Vinningur: 97.920,- kr.

Vinnarar: Tveir vinnarar; annar av Skála og hin úr Skálavík.

TELEFONOPERATØR TIL

FLYVESTATION TÓRSHAVN

Telefonoperatør søges til varetagelse af opgaver i forbindelse med vor omstilling på Sornfelli mandag – fredag i tiden 0745 – 1545 fra 01. maj 1990.

Arbejdsområde: — Betjening af flyvestationens omstillingsbord.
— Betjening af flyvestationens bilradio.
— Betjening af panel for elektriske dør-/sluse-systemer.

Kvalifikation: — Rutine i betjening af omstillingsbord.
— Gode sprogkundskaber i færøsk, dansk og engelsk.

Aflønning: I henhold til gældende overenskomst mellem Staten og HK.

Ansøgning: Skriftlig ansøgning indeholdende oplysninger om alder, uddannelse og tidligere og nuværende beskæftigelse, stilet til Flyvestation Tórshavn, Postboks 217, FR-110 Tórshavn, inden 02. april 1990.

Nærmere oplysninger kan indhentes på telefon 11480 lokal 301, MJ K-J. Kristensen, hverdage mellem 0900 og 1500.